

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ**

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
(Μάθημα Γενικής Παιδείας)**

ΑΘΗΝΑ 1999

Υπεύθυνη Ομάδας

Δρ. Κοκκινάκη Νένα, Σχολική Σύμβουλος

Ομάδα Σύνταξης *

Δρ. Γεωργιάδου Αγάθη, Φιλόλογος

Γιαννακίτσα Παναγιώτα, Φιλόλογος, Μετ. Δίπλ. Π.Α.

Δρ. Δεληγιάννη Ευφροσύνη - Εριέττα, Φιλόλογος

Δρ. Σκαλτσογιάννης Παύλος, Φιλόλογος

* Στο ποίημα του Α. Κάλβου "Εις Αγαρινούς" συνεργάστηκε η κ. Π. Δημητρακοπούλου, φιλόλογος.

Copyright (C) 1999: Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας
Αδριανού 91, 105 56 Αθήνα

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή ανατύπωση ή φωτοτύπηση μέρους ή όλου του παρόντος βιβλίου, καθώς και η χρησιμοποίηση των ερωτήσεων που περιέχονται σ' αυτό σε σχολικά βοηθήματα ή για οποιοδήποτε άλλο σκοπό, χωρίς τη γραπτή άδεια του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
• ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	7
1. Ανδρέα Κάλβου « <i>Εις Αγαρηνούς</i> »	9
2. Διονυσίου Σολωμού « <i>Ελεύθεροι Πολιορκημένοι</i> »	17
3. Κωστή Παλαμά « <i>Ο Δωδεκάλογος του Γύφτου</i> »	47
4. Κωνσταντίνου Π. Καβάφη « <i>Ιθάκη</i> »	52
5. Κωνσταντίνου Π. Καβάφη « <i>Νέοι της Σιδώνας 400 μ.Χ.</i> »	60
6. Άγγελου Σικελιανού « <i>Ιερά Οδός</i> »	66
7. Εμμανουήλ Ροΐδη « <i>Μονόλογος ευαισθήτου</i> »	74
8. Γεωργίου Βιζυηνού « <i>Ποίος ήτον ο φονεύς του αδελφού μου</i> »	80
9. Αλεξάνδρου Παπαδιαμάντη « <i>Το μοιρολόγι της φώκιας</i> »	88
10. Αλεξάνδρου Παπαδιαμάντη « <i>Πατέρα στο σπίτι</i> »	96
11. Κωνσταντίνου Θεοτόκη « <i>Ο Κατάδικος</i> »	101
12. Κώστα Γ. Καρυωτάκη « <i>Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων</i> » ..	108
13. Τέλλου Άγρα « <i>Αμάξι στη βροχή</i> »	114
14. Μίλτου Σταχτούρη « <i>Η Αποκριά</i> »	119
15. Μανόλη Αναγνωστάκη « <i>Νέοι της Σιδώνας 1970</i> »	126
16. Δημήτρη Χατζή « <i>Ο Σιούλας ο ταμπάκος</i> »	134
17. Αντώνη Σαμαράκη « <i>Το ποτάμι</i> »	142
18. Γιώργου Ιωάννου « <i>†13-12-43</i> »	149
• ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ	
ΓΙΑ ΤΡΙΩΡΗ ΓΡΑΠΤΗ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ	157
• ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	163

*Φωτογραφία Εξωφύλλου: Παλαμάς - Καβάφης
Σολωμός
Σικελιανός - Καρυωτάκης*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας (Κ.Ε.Ε.), συνεχίζοντας την προσπάθεια υποβοήθησης των εκπαιδευτικών στο δύσκολο έργο τους, αναμόρφωσε τα βιβλία που αναφέρονται στην αξιολόγηση των μαθητών των Α' και Β' τάξεων του Ενιαίου Λυκείου (Ε.Λ.). Κατά την αναμόρφωσή τους έχουν ληφθεί υπόψη οι παρατηρήσεις και υποδείξεις των εκπαιδευτικών που τα χρησιμοποίησαν κατά τα σχολικά έτη 1997-98 και 1998-99 και οι διαπιστώσεις που προέκυψαν από έρευνες του Κ.Ε.Ε. σχετικές με την αξιοποίηση των βιβλίων αυτών στη σχολική πράξη.

Με την ευκαιρία της επανέκδοσης των παραπάνω βιβλίων θα ήθελα να επαναλάβω ακόμη μία φορά τα κύρια σημεία του τρόπου χρησιμοποίησής τους.

- Οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στα βιβλία αξιολόγησης των μαθητών *έχουν ενδεικτικό χαρακτήρα*. Οι εκπαιδευτικοί Δεν είναι υποχρεωμένοι να τις χρησιμοποιούν αυτούσιες. *Έχουν τη δυνατότητα να τις τροποποιούν, έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις ιδιαιτερότητες των μαθητών τους, να τις απλουστεύουν, εφόσον τις θεωρούν δύσκολες, να παραλείπουν όσες κρίνουν πως δεν αντιστοιχούν στο επίπεδο των μαθητών τους ή στους διδακτικούς στόχους, τους οποίους οι ίδιοι θέτουν*. Τα παραδείγματα αυτά επιδιώκουν να βοηθήσουν τους διδάσκοντες να εκπονούν *οι ίδιοι δικές τους ερωτήσεις*. Πρόθεσή μας δεν είναι να περιορίσουμε την ελευθερία και την παιδαγωγική αυτονομία του εκπαιδευτικού, αλλά να του προσφέρουμε ιδέες που θα τον βοηθήσουν να αυξήσει τα περιθώρια της πρωτοβουλίας του και να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας του.
- Η προσπάθεια ορισμένων εκπαιδευτικών να αναθέτουν στους μαθητές τους την επεξεργασία όλων των ερωτήσεων που περιέχονται στα βιβλία του Κ.Ε.Ε. οδήγησε κατά το πρόσφατο παρελθόν σε σημαντική αύξηση της εργασίας των μαθητών. Η τακτική αυτή, της οποίας οι αρνητικές συνέπειες είναι προφανείς, οφείλεται σε παρεξήγηση και σε μη ορθή κατανόηση του σκοπού, τον οποίο υπηρετεί το παραπάνω παιδαγωγικό υλικό. Οι Ομάδες Εργασίας του Κ.Ε.Ε. εκπόνησαν για κάθε ενότητα της διδακτέας ύλης ικανό αριθμό ερωτήσεων, επειδή στόχος τους ήταν: α) να καλύψουν ευρύ φάσμα διδακτικών στόχων, β) να ικανοποιήσουν ποικίλα επίπεδα απαιτήσεων και γ) να αξιοποιήσουν τα θετικά στοιχεία διαφορετικών τύπων ερωτήσεων. Επιδίωξαν, με άλλα λόγια, να διευρύνουν, μέσα από την παροχή πολλών παραδειγμάτων, τη δυνατότητα επιλογής ερωτήσεων από τους διδάσκοντες και να καλύψουν, στο βαθμό του δυνατού, όλες τις πιθανές ανάγκες τους. *Ποτέ, όμως, και για κανένα λόγο, δεν ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς ούτε να εξαντλούν τα σχετικά παραδείγματα, ούτε να περιορίζονται αποκλειστικά σ' αυτά. Κάτι τέτοιο και αντιπαιδαγωγικό είναι και αντίθετο προς το πνεύμα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Οι διδάσκοντες πρέπει να επιλέγουν από κάθε ενότητα μικρό αριθμό*

ερωτήσεων, οι οποίες ανταποκρίνονται στους διδακτικούς στόχους που επιδιώκουν και στα κριτήρια που οι ίδιοι θέτουν, και αυτές θα αξιοποιούν στο πλαίσιο της διδακτικής πράξης.

- Τα θέματα και οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στα βιβλία αξιολόγησης δεν προορίζονται μόνο για εργασίες των μαθητών στο σπίτι ή για την εκπόνηση ολιγόλεπτων και ωριαίων διαγωνισμάτων. Πολλά από τα θέματα και τα ερωτήματα αυτά μπορούν και πρέπει να αξιοποιούνται στο πλαίσιο της καθημερινής σχολικής εργασίας. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τα ζητήματα εκείνα που, κατά την κρίση του εκπαιδευτικού, παρουσιάζουν δυσκολίες για το μέσο μαθητή.
- Οι εκπαιδευτικοί πρέπει ακόμη να έχουν υπόψη τους ότι καμιά από τις ερωτήσεις που περιέχονται στα βιβλία αξιολόγησης δεν θα χρησιμοποιηθεί αυτούσια στις προαγωγικές εξετάσεις. Στις εξετάσεις αυτές τίθενται ερωτήσεις ανάλογες προς εκείνες που περιέχονται στα βιβλία του Κ.Ε.Ε. και στα σχολικά εγχειρίδια, διαφορετικές, όμως, ως προς το περιεχόμενό τους.
- Η χρησιμοποίηση, τέλος, των ερωτήσεων που περιέχονται στα παραπάνω βιβλία δεν αποκλείει ούτε εμποδίζει την αξιοποίηση των ερωτήσεων που περιλαμβάνονται στα σχολικά εγχειρίδια.

Για τη διεύρυνση της βοήθειας που φιλοδοξεί το Κ.Ε.Ε. να προσφέρει στους εκπαιδευτικούς στο κρίσιμο ζήτημα της αξιολόγησης των μαθητών, έχουν γίνει και οι εξής συμπληρωματικές ενέργειες: Τα παραδείγματα των ερωτήσεων που περιέχονται στα βιβλία αξιολόγησης έχουν καταχωρισθεί στη σελίδα που έχει δημιουργήσει το Κ.Ε.Ε. στο Internet (<http://www.kee.gr>), από την οποία μπορούν να τα αντλούν όσοι έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο. Προωθείται, τέλος, η επανέκδοση όλων των ερωτήσεων που έχουν εκπονηθεί από το Κ.Ε.Ε. σε ηλεκτρονική μορφή (cd-rom).

Τελειώνοντας, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τους επιστημονικούς συνεργάτες του Κ.Ε.Ε. για την εργασία τους καθώς και τους εκπαιδευτικούς των Ενιαίων Λυκείων για τα σχόλια που μας έστειλαν και τις υποδείξεις τους. Εύχομαι τα νέα βιβλία να αποδειχθούν, όπως και τα προηγούμενα, πολύτιμο εργαλείο στην προσπάθεια βελτίωσης του τρόπου αξιολόγησης των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου.

Οκτώβριος 1999
Ο Πρόεδρος του Κ.Ε.Ε.

Καθηγητής Μιχάλης Κασσωτάκης
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Στο παρόν τεύχος της *Αξιολόγησης των μαθητών στο μάθημα της Λογοτεχνίας* περιλαμβάνονται ερωτήσεις που καλύπτουν τη διδακτέα ύλη στο μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Β΄ Λυκείου. Σε κάθε διδακτική ενότητα υπάρχουν:

- *Στοιχεία που αφορούν το συγγραφέα, το λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία – Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου – Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου – Σχολιασμός αδιάδακτου λογοτεχνικού κειμένου*
- *Παραδείγματα εργασιών για το σπίτι*
- *Παραδείγματα συνθετικών - δημιουργικών εργασιών*
- *Παραδείγματα κριτηρίων αξιολόγησης*

Από το α΄ τεύχος της *Αξιολόγησης* στο μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας (έκδ. Κ.Ε.Ε., Αθήνα 1998) μεταφέρθηκαν σ' αυτό το τεύχος όσα κείμενα ανήκουν στη διδακτέα ύλη, αφού αναπροσαρμόστηκαν σύμφωνα με τις κατηγορίες που προβλέπει το ισχύον Π.Δ. 246/98.

Διευκρινίζεται ότι οι ερωτήσεις αυτού του τεύχους, όπως και των υπολοίπων, είναι ενδεικτικές του τρόπου αξιολόγησης των μαθητών και *δεν θα δοθούν αυτούσιες* στις προαγωγικές εξετάσεις.

Είναι σαφές λοιπόν ότι οι καθηγητές δεν είναι υποχρεωμένοι να χρησιμοποιούν όλες τις ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στο παρόν τεύχος. Πρέπει να επιλέγουν όσες είναι αναγκαίες για το μάθημά τους.

Με την ευκαιρία αυτή θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους συναδέλφους καθηγητές που μας μετέφεραν τις εμπειρίες τους από την εφαρμογή αυτών των ερωτήσεων στην τάξη, διευκολύνοντας έτσι το έργο μας.

